

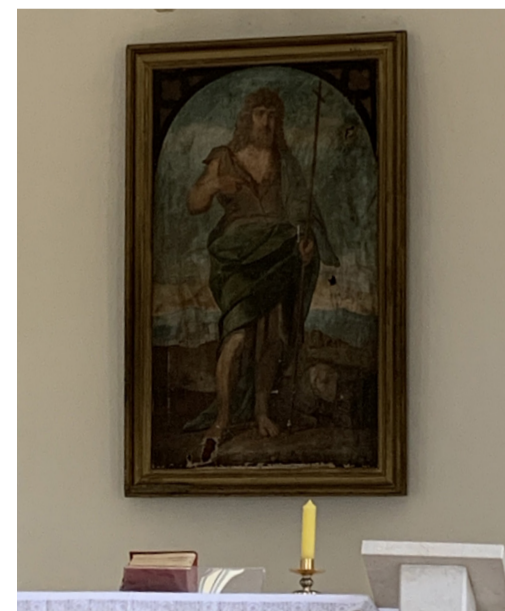
Nazdravlje Ilindan, sv. Veneranda - Petka

Odili smo pravijom putom ali nismo daleko stigli!

ZAŠTITNIK ZUBACA - SVETI IVAN

Danas, 24. juna, je blagdan sv. Ivana Krstitelja, patrona, odnosno zaštitnika sela Zupci čija je župna crkva posvećena upravo ovom velikom svecu kojeg smatraju posljednjim u Starom i prvim u Novom zavjetu. Ovaj blagdan u Zupcima je strogo neradni dan, a noć uoči ovog dana, kao i u nekim drugim krajevima, pale se vatre koje onda djeca preskaču ("Ivanjski kresovi"). Župna crkva sv.Ivana Krstitelja je sagrađena na mjestu starije koja je 1844. relocirana sa prvobitne lokacije na Ribnjaku, nakon što je stradala u velikom potresu iz 1667. godine. Ivan i Ivo te nešto manje Ivanka i Ivana su vrlo česta imena u ovim krajevima. Tradicionalno jelo koje se upravo na "Ivajdan" priprema u Zupcima je "prijesnac" koje se sprema od sira, jaja, mlijeka i riže. Od obližnjih gradova i mjesta sv.Ivana Krstitelja kao zaštitnika imaju Budva, župa Bogišići u Krtolima na Luštici, a nekada i biskupski grad Svač u okolini Ulcinja.

KAKO SAM ZAVOLIO MATEMATIKU

Don Rudolf Kunej

Bilo je to vrijeme neposredno poslije oslobođenja, kada se osjećala radost u srcu i na licu svakog čovjeka, i starog i mladog,

matematičke zadatke i objavljivao ih u školskim zidnim novinama. Nikada poslije toga nije sam u matematičkoj literaturi nailazio na takve zadatke.

Ti zadaci su bili specifični i aktuelni, a sadržaj im je bio zanimljiv, gotovo zabavan, da su u meni izazivali naročito interesovanje i upornost da ih riješim. Jedan od tih zadataka je glasio: "Čestitka za rođendan maršalu Jugoslavije Josipu Brozu Titu" iza čega je slijedio određen algebarski izraz. Rješenje toga zadatka je bilo "Na mnogo godina". Drugi zadatak je glasio: "Heroj narodnooslobodilačke borbe" poslije čega je slijedio algebarski izraz sa rješenjem Partizan.

Te zadatke sam riješio i ja, kao i

Evica, Anto i Julka sa Don Rudom

gova još više zavolio matematiku. Jedan od tih zadataka glasio je: Učenik Srednje poljoprivredne škole, Topolica – Bar, poslije čega je slijedio algebarski izraz

Don Rudolf Kunej (1908-1963) rođen je u Ljubljani i poslije završene gimnazije, dobio je stipendiju Nadbiskupije barske i Primasije srpske pa je studirao teologiju. Po završenim studijama bio je sveštenik u Zatrijebaču u Štoju. U Bar je premješten 1938, a 1952 na Cetinje. Umro je na Cetinju, a sahranjen je u Baru. Kunej je bio pravi narodni sveštenik. Njegovo rodoljublje je došlo do izraza naročito za vrijeme rata. I danas se pamti njegov govor na velikom mitingu u Baru, u maju 1946, povodom borbe za priključenje Jugoslaviji Slovenačkog primorja, Istre, Trsta i Gorice. Poslije rata bio je aktivan član Udruženja katoličkih sveštenika Crne Gore i činio je sve za saradnju crkve i države na putu izgradnje zemlje.

Svadba Cjelimira Stanića i Marije Antunićević sa Don Rudom, širom porodicom i prijateljima 1948. godine

pa i djeteta. Ali, bile su svježe uspomene i na okupatora i okupaciju. I meni su živa sjećanja na rat, ali se bolje sjećam prijatnih uspomena iz prvih slobodnih poslijeratnih dana, a naročito školskog života.

Bio sam učenik gimnazije. Uslovi za rad su bili dosta teški. Nedostatak nastavničkog kadra je naročito pogađao školu. Između ostalih, nije bilo ni profesora za matematiku. Tako je matematiku predavao katolički sveštenik Rudolf Kunej, poznat pod imenom Don Rudi. Njega se posebno sjećam, jer je on moj prvi predavač koji je kod mene pobudio veće interesovanje za matematiku.

Pored redovnog programa koji je sa nama obrađivao, Don Rudi je sam sastavljao neke

neki moji školski drugovi. Ali, ja sam bio uz to uporan ne samo da riješim zadatke nego i da naučim kako se oni sastavljaju. I u tome sam uspio. Sastavio sam nekoliko zadataka i time, čini mi se, doprinio da jedan broj mojih dru-

Don Rudo

Evica, Božo, Marija, Anto, Ivo, Sofija i Julka Antunićević sa Don Rudom

sa rješenjem Ivo + Brnjada. Drugi zadatak: Graditeljima Omladinske pruge Šamac - Sarajevo imao je rješenje Ponosite se!

Tako sam, radeći ove i ovakve

zadatke, a u prvom redu zahvaljujući umješnosti u radu pok. Don Kuneja, zavolio matematiku i kasnije sam joj se posvetio. Zato ću se njega vječito sjećati kao plemenitog čovjeka, dobrog predavača, iako nije bio matematičar.

*Ivo Brnjada
(preuzeto iz
Spomenica barske gimnazije
1921-1971)*

Nadbiskup Dobrečić sa svećenicima Barske nadbiskupije

Don Rudo

Don Rudo

O SREDNJOVJEKOVNOM BARU JE RIJEČ

Piše: **Čedomir Ratković**

Period srednjeg vijeka i ranog novog vijeka je predmet proučavanja historičara i arheologa. Bar, nakon 1571. godine, nije sačuvali svoj statut i svoju arhivu iz poznatih razloga. Zahvaljujući dr Savu Markoviću, našem Baraninu, i njegovom značajnom istraživačkom radu, izraženom u njegovim knjigama: Barski patricijat, Studia Antibarensia i Stanovništvo srednjovjekovnog Bara, kao i mnogim drugim radovima u kojima je sin-

tetizovano mnogo toga što je o Baru i Baranima pisano kroz prošli period od strane hroničara, mi danas više znamo o tom periodu. Može se zaključiti da skoro svi nazivi brda, planina, mjesta i rijeke potiču iz srednjeg vijeka. Ovaj moj prikaz nema za cilj da mijenja postojeće stanje već da se sagleda jedan drugi pristup ovoj temi. Drugim riječima, da više vjerujemo nauci nego varljivom sjećanju i legendama.

MIROVICA I SUMINA

Ja sam rođen i odrastao u Rapu, u blizini Mirovice i Sumine, te kao lovac mnogo puta obišao sve ove predjele. Nikada nijesam razmišljao o tome kako su ovi krajevi sa oko 4.000 korijena maslina dobili ime. Za Mirovicu je zapisano da njeno ime potiče od riječi mir - glagol miriti, mjesto gdje se uspostavlja mir, sve naravno vezano za Staru maslinu. Za Suminu je dato više mogućnosti o porijeklu imena, kao „suma“ - bogatstvo ili posjed bogatih ljudi.

Naselja koja se graniče sa Mirovicom i Suminom dobila su ime po vlasnicima tih imanja i maslinjaka. Bartula je dobila ime po Bartolomeu di Antibariju, a Maruško po porodici Marusco ili Maruško, koji se pominju u XIV i XV vijeku. Za lokalitet Sumina piše da je bila posjed porodice Summa, prebjegle iz Sjeverne Albanije od nadiranja Turaka. U jednoj poruci iz 1543. godine piše da Ivan Summa daje svoj posjed u naselju Tomba svojem rođaku. Inače, porodica Summa je kasnije izbjegla u Mletke poslije dolaska Turaka u Bar 1571. godine. Iz svega ovoga lako je zaključiti da je ovaj dio Tombe dobio ime po porodici Summa.

Što se Mirovice tiče, smatram da je isti slučaj, te da i ovaj dio Tombe nosi ime čuvene plemićke porodice Miro (Miros, Miroš, Mirossi). Ova porodica se pominje u dokumentima iz XIV i XV vijeka. Pominje se Mateus Miros iz 1436. godine kao vlasnik imanja u Tombi.

Kao malo koji dio Bara, Mirovica je posljednjih sedam decenija doživjela da bude skoro kulturno mjesto. Stara maslina je skoro isključivo zaslužna za to. Mnogo je pjesama, priča i legendi napisano o Mirovici i Staroj maslini. Oko Stare masline se održavaju razne kulturne manifestacije. Veliki

broj turista iz čitavog svijeta nosi svoje impresije o imponantnom primjerku kulturne biljke masline koja je zasađena ljudskom rukom prije 20 vijekova - tako davno. Stara maslina je prava turistička atrakcija i kulturno nasljeđe Bara. Uz Staru maslinu i Mirovica je dobila atribut kakve ranije nije imala. Čak je i porijeklo imena prilagođeno osobinama kakve je imala Stara maslina, da su se tu mirili ljudi u prošlosti. U sve ovo ljudi vjeruju i hoće da vjeruju, jer je u duhu vjerovanja, da su se ljudi svih vjera i nacija oduvijek dobro slagali na ovim prostorima.

Za Staru maslinu je samo dokazano - naučno, da je stara preko 20 vijekova. Ona je prva među isto tako mnogo starih maslina kojih ima na teritoriji Bara. Takođe, poznate su stare masline i u Komini (na slici).

Interesantno je da, naročito kao turistička atrakcija i kulturno nasljeđe, u samom centru Bara postoje 10-15 stabala maslina vrlo velike starosti. O postojanju ovih maslina upoznati su svi oni koji bi trebalo da se više zainteresuju za ove masline, dok ne bude kasno.

Čestitam izdanje 100. broja novina Zupci Times sa željom da još dugo trajete i nastavite da čuvate tradiciju i običaje našeg podneblja, kao i sjećanje na ljude i događaje koji su obilježili istoriju Zubaca i Bara.

Čedomir Ratković

„OSTRVO“ U BARSKOM ZALIVU

U pomorskom priručniku Piri Reisa iz 1521. godine konstatuje se postojanje ostrva u barskom zalivu, o čemu svjedoči pomorska karta, odnosno mapa toga područja (na slici).

U svojem testamentu pisanom 1494. godine barski patricij Ivan

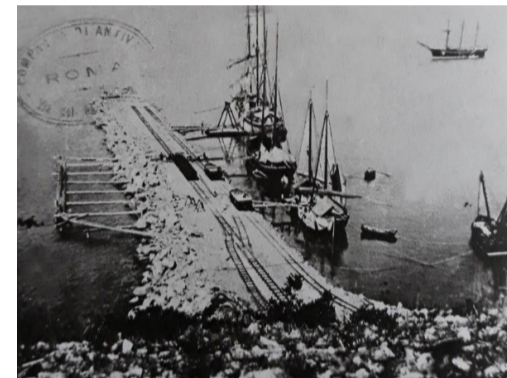
Prodi, vlasnik većeg dijela barskog polja u barskom distriktu, ostavlja svojem sinu Marinu, između ostalog, posjede u blizini mora. Isto tako ostavlja polje (neobično male veličine) na području „de Isola, pored brda Volujice“ („in contrata de Isola, juxta montem de Voluize“).

Ostalo je u sjećanju da je na trasi glavnog lukobrana, ne dalje od 250 metara, postojala hrid koja je virila iz mora i predstavljala smetnju za sigurnu plovidbu. Hrid je poslužila da se baš tu izgradi glavni lukobran, prije više od 100 godina. Da li je ta hrid u stvari „ostrvo pored brda Volujice“ ostaje, za sada, nepoznanica.

VOLUJICA

Brdo Volujica, visine 256 metara, koje zatvara barski zaliv i barsko polje, zasigurno je bilo glavni posjed roda Voluiza, što se izvodi iz dokumenata, a posebno iz testamenta, pronađenih u Dubrovačkom arhivu. Ime Rta Volujica pominje se 1571. godine.

Voluize se bili patricijski stalež. Pripadnici roda Voluiza bilježe se u javnom životu sredinom XVI vijeka. Ser Francesco Voluiza bio je Vice Cancelarius u Baru a Bartolomeo i Miho bavili su se trgovinom. Pretpostavlja se da je crkva San Pelegrino bila zavjetna kapele roda Voluiza.

Mnogi iz roda Voluiza živjeli su u Dubrovniku a poslije 1571. godine su se vjerovatno svi iselili iz Bara. Oni su u Dubrovniku obavljali značajne poslove. Pietro Voluiza se pominje kao vođa misije iz 12. maja 1591. godine za Carigrad, opasnim putem preko Elbasana i Ohrida.

Dakle, iz svega navedenog, oronim Volujica nosi ime po rodu Voluiza. U knjigama toponima piše da je Volujica sa značenjem: voluj, vol (vo), što nije neobično jer se nije znalo za postojanje roda Voluiza.

katkadnik Zupci times broj 100.

Poštovani g-dine Deković, dopustite da Vama kao Predsjedniku, ali i svim članovima HNV CG ponaosob najljepše zahvalim na značajnoj donaciji za naš skromni, ali specifični časopis "Zupci Times", a prigodom tiskanja, odnosno objavljivanja njegovog stotog broja.

Ova lijepa i za nas iznimno značajna obljetnica je ujedno razlog za zadovoljstvo da smo, unatoč mnogim nepovoljnim uvjetima i žestokoj medijskoj "utrci", ipak dočekali stoti broj no još više obaveza i podstrek da još predanije nastavimo u istom duhu.

Jamčimo da će i u razdoblju koje slijedi "Zupci Times" i dalje neumorno i posvećeno tragati za zaboravljenim riječima, izrekama, pričama, pjesmama, zapisima, fotografijama, alatima, pred-

metima, nošnjama, lokalitetima, naseobinama, tradicijama Zubaca, Spiča, Šušanja, Šestana, odnosno grada Bara sa okolicom, ali i Boke te svih drugih krajeva koji baštine povijest, jezik, kulturu, vjeru i identitet naroda kojem zajednički pripadamo.

Čini mi osobitu čast da je skupina tako elokventnih, nadarenih i čestitih ljudi koji čine sadašnji saziv HNV CG na čelu s Vama, a za neke od njih s ponosom mogu reći i da su mi prijatelji, odlučila pomoći ovaj naš neveliki, ali značajni medijski "iskorak" u svrhu očuvanja naše prebogat kulturne baštine.

Uz još jednom izraženu zahvalnost, primite izraze mojeg osobitog poštovanja.

Srdačan pozdrav,
Ilija Vukotić - Bar
"Zupci Times"

JAVNA BLGODARNOST

Prilikom smrti našeg nikad nezaboravljenog oca

Nika Đ. Vreteničića oficira

koji se poslije kratkog bolovanja u 67. godini svoga života preseli u vječnost 10. ov. mj.

Neizmjerena hvala Presvijetlom Nadbiskupu g. Š. Milinoviću i O. Metodu Radiću na ličnom saučešću.

Naročita hvala kom. Antu Škutiću na ličnom prisustvu pri pogrebu. Hvala oblasnom ljekaru D-ru Džamanji na zauzimanju.

Srdačna hvala parohu O. Rudolfu Vizentinu, koji pokojnika opoja.

Hvala braći Zupčenima i ostalim iz okoline, koji na glas pokojnikove smrti svi pohitaše i do vječne kuće ispratiše.

Neka je vječna hvala svima, koji nam bilo pismeno bilo lično saučešća izjaviše.

Zupci, 14. juna 1908.

Ožalošćeni: sinovi: Đuro, Marko i Andrija; supruga Mare; kćeri: Jane, Stane i Andrijana; snahe: Stana i Marija; bratučed kap. Ivo i ostala rodbina Vreteničići.

R. 128. Br. 284 1.1

DA VIDIMO JEDANPUT

Zakon o zabrani držanja koza u Crnoj Gori teško je pogodio siromašno stanovništvo i u Baru. Kako bi objasnila opravdanost zakona, vlast je organizovala konferencije po opštini. Sas-tanku u Starom Baru prisustvovali su svi opštinski rukovodioci. Dostavljen je dnevni red sa nekoliko tačaka, a jedna tačka odnosila se na zakon o držanju koza.

Jašar Karađuzović, sa malo škole, ali pismen i vrlo oštro-uman, pogledao je dnevni red i pri dnu napisao: „Za koze - da vidimo jedanput.”

To „da vidimo jedanput” postalo je sinonim kad stvar nije sasvim jasna i na kojoj, uprkos željama nekih, tek treba da se radi...

AVIZAVANJE

Na svadbu u Tuđemilima dolazi nezvani gost. Nije mu prvi put da se „nacrta” kad je kakvo veselje. Svima je dosadio.

Domaćin Mujo naredi da ga najedu, isprate do potoka i da mu obavezno „sašiju” nogu u prkno da više ne dolazi.

Bi učinjeno kako je naređeno.

Ovaj shvati ko mu je ovo namjestio i zašto. pa kad se pope na brijeg viknu: „Mujo, o Mujo, avizazmo se!”

DOMAĆE VIJESTI

Prilozi za dječiju bolnicu. Za podizanje dječije bolnice za uspomenu Knjaževića Stevana i Stanislava privremeni odbor primio je dalje ove priloge:

g.	Jako B. Vreteničić, nar. posl.	kr.	20
”	kap. Ivan Vreteničić	”	10
”	Padre Rodolf, paroh zubački	”	10
”	Marko B. Ivović	”	10
”	Petar A. Ivović	”	10
”	Marko B. Dumezić	”	10

Zupci, 1908. godina

**Krizma na Sutomore
16.8.1963. godina
Ilija Markov Vukitić i Nuno
Anto Iva Sadžije Antunićević
Iliji poklonio sat Darwil**

TRT VI GA BARANI

Kući su, po dolasku u ove krajeve, u početku služili kod imućnijih Barana i radili na nadnicu. Teško su živjeli i često bili gladni. Posebno su se mučili preko zime. U proljeće, kada sazru murve, bili su manje zavisni od Barana, jer su bili siti. I tada je nastala izreka: "Trt vi ga Barani, stigoše murve!"

SKANDIRANJE

U doba Tršćanske krize po završetku drugog svjetskog rata održavali su se mitinzi Podrške širom Jugoslavije, takav se dogodio i u Baru-Pristanu. Pored govornika se obratio i don Rudolf Kunej kao slovenac. Osnovne škole su bile prisutne, skandiranje, Trst je nas, Trst je naš, djevojčica iz starobarske škole nije imala prednje zubi, time izgovarala trt je naš, učiteljica diskretno da ne čuje udbaš učitelju Radu Ivanoviću reče da čuje što mala priča, on, taman je tako!

TRST JE NAŠ

Česte su bile demonstracije kao podrška da se Trst ne preda Italiji. U Starom Baru organizovan je jedan takav miting. Govorili su Đoko Lekić, Vešo Drecun i drugi. Narod je tražio da govori i njihov predstavnik. jedan neškolovan čovjek, ali razborit i omiljen među Mrkojevićima, Alija Spahić.

I sa malo riječi objasnio je okupljenoj masi suštinu stvari: „Tali-jani nješto tražu, što tražu, ne znam. teke im ga ne damo!”

PRIJESNAC

Skuvati 2 šolje od jogurta oriza u 2 litra mlijeka.

3 grudve sira, mladi+stari

1 šolja ulja

20 jaja umutiti žicom pa dodavati ostale sastojke, mlaki oriz u mlijeko, ulje, izgnječeni sir, sjediniti. U veliki pleh peći na srednjoj temperaturi 180-200°C dok ne porumeni.

Na vr prijesnaca proliti dva tri jaja smućena prije no pečen, čim pečena glazura da ckli gotovo je.

Prijesnac pod istim imenom postoji od Bara do Knina, Dalmacije i Hercegovine.

Mara Jakoba Đurova Ivović, Marina Jakoba Četković, Mara Iva Cara Ivović, Filip Jakoba Vreteničić, Jana Nika Đurova Dumezić, ?, Ivo Petra Ivova Četković, Mara Andra Markova Ivović, Stana Ilija Vukotić, Marko Ilije Ivova Vukotić, Jana Kapetana Ivana Vreteničić, Ivo Petra Jakobova Vreteničić, Anđuša Iva Petrova Dumezić, Petar Marka Božova Ivović, Anđuša Jakobova Vreteničić, ?, ?, Anđuša Rafailova Milović, Jana Rafailovica Milović, Mara Đura Franova Milović